

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

Голові Національної поліції України
Івану ВИГІВСЬКОМУ

Офіс Генерального прокурора
(до відома)

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Статтею 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я є найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини і громадянина закріплено у розділі II Конституції України та, відповідно до статті 22 Основного Закону України, не є вичерпними, гарантуються і не можуть бути скасовані.

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, метою якого є:

захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України;

додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина у відносинах, що виникають між юридичними особами публічного та приватного права, а також фізичними особами, які перебувають на території України, у випадках, передбачених окремим законом;

запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню;

сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність до Конституції України, міжнародних стандартів у цій сфері.

Мною, у зв'язку із здійсненням на підставі статей 13 та 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод

людини і громадянина та захисту прав кожного на території України, виконанням функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання виявлено грубі порушення прав людини на захист від катувань у діяльності відділу поліції № 2 Бучанського районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Київській області (далі – відділ поліції №2 Бучанського РУП).

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.

У статті 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань.

Під час здійснення 4 липня 2024 року відвідування групою НПМ відділу поліції №2 Бучанського РУП, як місця несвободи, встановлено, що упродовж 2023-2024 років до відділу поліції надійшло 17 повідомлень громадян про можливі неправомірні дії працівників поліції, побиття.

У порушення вимог частини 4 статті 216 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) та частини 3 статті 8 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» керівництвом відділу поліції запроваджено негативну практику розгляду відомством повідомлень про можливі кримінальні правопорушення, які за інформацією заявників (потерпілих) вчинені працівниками поліції, без своєчасного та невідкладного інформування відповідного територіального управління Державного бюро розслідувань, а також відповідної реєстрації таких відомостей у Єдиному реєстрі досудових розслідувань (далі – ЄРДР).

За результатами перевірки фактів, викладених у цих зверненнях, працівниками поліції кримінальні провадження не реєструвались, до органів Державного бюро розслідувань інформація та повідомлення не направлялись.

Так, зокрема 19.02.2024 надійшло повідомлення від громадянина Г., зареєстроване під № 2713, про факт нанесення йому тілесних ушкоджень працівником поліції. За результатами проведеної працівниками поліції перевірки викладені у заяві факти не підтвердились.

Аналогічним чином розглянуті повідомлення, зареєстровані упродовж 2023-2024 року під №№ 2468, 2889, 6328, 6829, 7739, 9109, 9241, 14512, 19408, 21024, 21610, 23184, 26776, 1199, 1595, 2709.

Незважаючи на вимоги статті 212 КПК України, якою визначено, що в органі, до складу якого входить підрозділ органу досудового розслідування, мають бути призначені одна або декілька службових осіб, відповідальних за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих, у відділі поліції зазначені службової особі не призначені.

В результаті цього жодні обліки та записи усіх дій, що проводяться із залученням затриманих слідчими осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, а також підозрюваних, яким обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, не ведуться, письмові доповіді керівнику слідчого підрозділу про стан дотримання прав осіб, затриманих за підозрою у вчиненні злочину, та інших у відділі поліції відсутні.

Вищезазначене свідчить про ігнорування керівництвом відділу поліції виконання доручення Національної поліції України щодо перегляду та приведення до 18 травня 2024 року нормативно-правових актів у відповідність із Законом України № 3623-ІХ «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо посилення ефективності функціонування інституту службових осіб, відповідальних за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих».

При вивченні протоколів про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, в окремих випадках встановлено суттєві порушення щодо їх відповідності вимогам кримінального процесуального законодавства.

Так, у порушення статті 104 КПК України службові особи управління поліції у протоколах про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, не зазначають інформацію щодо часу проведення процесуальної дії.

Зокрема, відсутній час закінчення складання протоколу у протоколах про затримання [REDACTED]

У порушення вимог пункту 3 Положення про кімнати для проведення слідчих дій та інших заходів в органах і підрозділах внутрішніх справ України, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2003 № 1561 (далі – Положення), підпунктів 9, 10 пункту 3 наказу Національної поліції України від 21.07.2017 № 747 «Про оголошення вироків судів стосовно колишніх поліцейських», незважаючи на наявність 4 кімнат для проведення слідчих дій, встановлені випадки проведення процесуальних дій із запрошеними та доставленими особами в службових кабінетах відділу поліції без належної відеофіксації таких дій.

Зокрема, під час відвідування, в приміщенні відділу поліції проведено конфіденційне спілкування із запрошеною особою, яка повідомила, що опитування проводилось в службовому кабінеті слідчого. В подальшому слідчий відділу поліції також підтвердив вказаний факт.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у Другій Загальній доповіді [СРТ/Inf(92)3] наголошував, що електронні записи є додатковою гарантією недопущення жорстокого поводження із затриманими особами та надають також значні переваги самій поліції, оскільки виключають безпідставні звинувачення у фізичних чи психологічних знущаннях. Наявність записів здійснених поліцією допитів також зменшить вірогідність навмисної відмови затриманих осіб від попередньо наданих свідчень.

У кімнатах для затриманих (далі – КЗ) відділу поліції порушуються вимоги пункту 11 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями, пункту 18.2 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R (2006) 2 Комітету Міністрів держав-учасниць) (далі – Європейські пенітенціарні правила), оскільки конструкція вікон не дозволяє утримуваним особам власноручно відкривати кватирки для провітрювання.

Для забезпечення затриманих осіб питною водою, у разі їх розміщення до КЗ, використовується проточна вода з централізованого водопроводу, однак висновку Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів щодо придатності для використання проточної води в КЗ в якості питної, працівники відділу поліції групі НПМ не надали. Крім того в кімнаті для затриманих відсутні засоби гігієни.

У порушення пункту 9-1 Порядку інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 № 1363, посадові особи відділу поліції не здійснюють щоквартальні звірки відомостей з Північним міжрегіональним центром з надання безоплатної правничої допомоги.

Всупереч вимог пункту 20 розділу VII Інструкції, у журналі інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги затриманим відсутні записи про час початку та закінчення конфіденційних побачень затриманих із захисниками.

Крім того, зазначений журнал ведеться неналежно, оскільки виявлено велику кількість випадків невнесення необхідної інформації у відповідні графи.

Зокрема, відсутня інформація про підстави затримання (записи №№ 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 15, 17, 22, 23), а в записі № 9 про дату і час прибуття адвоката.

Пунктом 14 частини першої статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» визначено, що поліція відповідно до покладених на неї завдань вживає всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я.

Згідно інформації, отриманої від посадових осіб відділу поліції №2 Бучанського РУП, у порушення вимог частини першої статті 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу» та Порядку підготовки та підвищення

кваліфікації осіб, які зобов'язані надавати медичну допомогу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.11.2012 № 1115, у відділі поліції лише 2 працівника зі всього складу (за штатом 107) пройшли підготовку щодо володіння знаннями і практичними навичками надання домедичної допомоги та отримали відповідні посвідчення.

Відповідно до вимог Додатку 2 Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 23.05.2017 № 440, в чергових частинах територіальних підрозділів поліції повинні бути наявні дві аптечки першої медичної допомоги. Однак, відвідуванням НПМ встановлено, що у наявних аптечках відсутня необхідна кількість медичного інвентарю і лікувальних засобів для надання домедичної невідкладної допомоги. Крім того, виявлені медичні засоби, у яких термін придатності закінчився.

Під час спілкування встановлено, що працівники поліції не володіють положеннями Порядку взаємодії закладів охорони здоров'я, органів внутрішніх справ, слідчих ізоляторів і виправних центрів щодо забезпечення безперервності лікування препаратами замісної підтримувальної терапії, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України та Державної служби України з контролю за наркотиками від 22.10.2012 № 821/937/1549/5/156, у разі затримання осіб, які перебувають на замісній підтримувальній терапії та Порядком взаємодії закладів охорони здоров'я, територіальних органів внутрішніх справ, установ виконання покарань і слідчих ізоляторів у частині забезпечення наступності диспансерного спостереження за ВІЛ-позитивними особами, здійснення клініко-лабораторного моніторингу за перебігом хвороби та проведення антиретровірусної терапії, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України від 05.09.2012 № 692/775/1311/5, у разі затримання особи, яка потребує отримання препаратів антиретровірусної терапії.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, обумовлених діями або бездіяльністю працівників відділу поліції, а також приймаючи до уваги те, що:

згідно з пунктом 2 частини 1 статті 22 Закону України «Про Національну поліцію», керівник поліції контролює виконання поліцією Конституції та законів України;

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Розглянути подання та вжити заходів, спрямованих на усунення порушень, виявлених у відділі поліції № 2 Бучанського районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Київській області, зокрема:

1.1. Забезпечити внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про кримінальні правопорушення, віднесені до підслідності Державного бюро розслідувань, та невідкладне інформування територіального управління Державного бюро розслідувань відповідно до частини 4 статті 216 КПК України;

1.2. Забезпечити призначення особи відповідальної за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих (крім слідчих, дізнавачів, керівників органів досудового розслідування, керівників органів дізнання, інших співробітників підрозділу органу досудового розслідування та оперативних підрозділів) та належне виконання обов'язків передбачених КПК України;

1.3. Забезпечити дотримання вимог статті 104 КПК України в частині фіксації у протоколах про адміністративне затримання інформації щодо часу закінчення складання протоколу;

1.4. Забезпечити проведення опитування та інші процесуальні дії із запрошеними, доставленими та затриманими особами в кімнаті для проведення слідчих дій управління поліції з їх відеофіксацією;

1.5. Обладнати кімнати для затриманих, умови тримання в якій відповідатимуть національним та міжнародним стандартам;

1.6. Забезпечити проведення щоквартальних звірок відомостей про випадки затримання осіб з Північним міжрегіональним центром з надання безоплатної правничої допомоги;

1.7. Забезпечити внесення до журналу інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги затриманим інформації про час закінчення конфіденційних побачень затриманих із захисниками та належне його ведення;

1.8. Забезпечити контроль підготовки працівників поліції з надання домедичної допомоги;

1.9. Забезпечити контроль за наявністю аптечок першої допомоги з необхідною кількістю медичного інвентарю, лікувальних засобів та актуальним терміном придатності;

1.10. Забезпечити вивчення працівниками поліції Порядку взаємодії закладів охорони здоров'я, органів внутрішніх справ, слідчих ізоляторів і виправних центрів щодо забезпечення безперервності лікування препаратами замісної підтримувальної терапії, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України та Державної служби України з контролю за наркотиками від 22.10.2012 № 821/937/1549/5/156, та Порядку взаємодії закладів охорони здоров'я, територіальних органів внутрішніх справ, установ виконання покарань і слідчих ізоляторів у частині забезпечення наступності диспансерного спостереження за ВІЛ-позитивними особами, здійснення клініко-лабораторного моніторингу за перебігом хвороби та проведення антиретровірусної терапії, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України від 05.09.2012 № 692/775/1311/5.

2. У спосіб, передбачений чинним законодавством, вжити заходів щодо притягнення винних службових осіб до відповідальності.

3. Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити мене.

Звертаю увагу, що відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльності Уповноваженого з метою протидії передбачають відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: звіт за результатами відвідування відділу поліції № 2 Бучанського районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Київській області на 11 арк. в 1 прим.

**Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ